

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 maja 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dawid Miąsik (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Maciej Pacuda

SSA Marek Szymanowski

w sprawie z odwołania M. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału we Wrocławiu

o wypłatę emerytury,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 22 maja 2024 r.,

skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu
z dnia 28 kwietnia 2022 r., sygn. akt III AUa 2201/20,

**1. uchyla zaskarżony wyrok i zmienia poprzedzający go wyrok
Sądu Okręgowego we Wrocławiu z 25 listopada 2020 r. sygn. akt
VIII U 1576/20 w ten sposób, że oddala odwołanie M. K..**

**2. odstępuje od obciążenia odwołującego się kosztami
zastępstwa procesowego organu rentowego.**

SSA Marek Szymanowski Dawid Miąsik Maciej Pacuda

UZASADNIENIE

Decyzją z 24 kwietnia 2020 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Oddział we Wrocławiu (organ rentowy), po rozpatrzeniu wniosku M. K. (wnioskodawca) z 4 marca 2020 r., przyznał mu emeryturę na podstawie art. 24 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 53 ze zm.; dalej jako ustawa emerytalna) od 1 marca 2020 r., to jest od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek. W decyzji tej zawieszono wypłatę świadczenia z powodu zbiegu prawa do więcej niż jednego świadczenia, gdyż może być wypłacane tylko jedno wyższe lub wybrane przez wnioskodawcę. W celu podjęcia wypłaty emerytury od daty przyznania, wnioskodawca miał w terminie 30 dni od daty doręczenia decyzji złożyć oświadczenie, które świadczenie ma być wypłacane: emerytura z ZUS, czy emerytura policyjna.

Wyrokiem z 25 listopada 2020 r., III U 1576/20 Sąd Okręgowy we Wrocławiu zmienił decyzję organu rentowego i nakazał wypłatę wnioskodawcy emerytury z systemu powszechnego obok świadczenia emerytalnego z Zakładu Emerytalno-Rentowego MSWiA.

Organ rentowy zaskarżył powyższy wyrok apelacją, zarzucając naruszenie art. 2 i art. 95 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej oraz art. 327¹ § 1 k.p.c. Wyrokiem z 28 kwietnia 2022 r., III AUa 2201/20 Sąd Apelacyjny we Wrocławiu oddalił apelację organu rentowego.

W uzasadnieniu wydanego rozstrzygnięcia, Sąd Apelacyjny wyjaśnił, że ponieważ nie przeprowadził postępowania dowodowego ani nie zmienił ustaleń faktycznych sądu pierwszej instancji, Stosownie do art. 387 § 2¹ k.p.c. uzasadnienie jego wyroku zawiera jedynie wyjaśnienie podstawy prawnej orzeczenia. Nie podzielając zarzutu naruszenia art. 327¹ § 1 k.p.c., Sąd drugiej instancji wyjaśnił, że Sąd Okręgowy ustalił fakty istotne dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy (wydanie w stosunku do wnioskodawcy decyzji o przyznaniu emerytury policyjnej na podstawie przepisów ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wywiadu Wojskowego. Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej. Wewnętrznej: Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej; Służby Celno-Skarbowej, Służby Więziennej oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 723 ze zm.; dalej jako ustawa

zaopatrzeniowa), przyznanie wnioskodawcy emerytury z powszechnego systemu emerytalnego, nieuwzględnienie okresów zatrudnienia wnioskodawcy po przejściu na emeryturę policyjną przy ustaleniu podstawy wymiaru tej emerytury) oraz dokonał wykładni przepisów wymienionych ustaw, wywodząc z nich konkluzję co do wypłaty emerytury przysługującej z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Sąd drugiej instancji nie podzielił również zarzutu naruszenia art. 95 ustawy emerytalnej. Artykuł 95 ust. 2 tej ustawy przewiduje, że art. 95 ust. 1 stosuje się również, z uwzględnieniem art. 96, w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty określonych w ustawie z prawem do świadczeń przewidzianych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym osób, o których mowa w art. 2 ust. 2, z wyjątkiem przypadku, gdy emerytura policyjna została obliczona według zasad określonych w art. 15a lub art. 15d lub art. 18e ustawy zaopatrzeniowej. Przepis art. 15a ustawy zaopatrzeniowej stanowi, że emerytura dla funkcjonariusza, który został przyjęty do służby po raz pierwszy po dniu 1 stycznia 1999 r., wynosi 40% podstawy jej wymiaru za 15 lat służby i wzrasta na zasadach określonych w art. 15 ust. 1 pkt 1 i ust. 2-5, co oznacza, że jest obliczana wyłącznie przy uwzględnieniu okresów służby, a bez uwzględnienia okresów składkowych i nieskładkowych przebytych poza służbą.

Podobne znaczenie mają przepisy art. 15d i art. 18e ustawy zaopatrzeniowej. Regulacja art. 15a jest adresowana do funkcjonariuszy, którzy wstąpili do służby po raz pierwszy pod dniu 1 stycznia 1999 r. Przy uwzględnieniu przywołanego wyżej art. 95 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej oznacza to, że funkcjonariuszowi takiemu może być wypłacana, obok świadczenia z systemu zaopatrzeniowego, emerytura z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w razie zgromadzenia „cywilnych” okresów składkowych i nieskładkowych poza służbą. Natomiast do wysługi emerytalnej funkcjonariusza, który pozostawał w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r., zalicza się (z urzędu) posiadane przed przyjęciem do służby okresy składkowe i nieskładkowe w rozumieniu ustawy emerytalnej, a tak ustalona emerytura podlega (na wniosek) zwiększeniu - w wyniku doliczenia okresów przypadających po zwolnieniu ze służby, na zasadach określonych odpowiednio w art. 15 ust. 1 pkt 2-4 i art. 14 ustawy zaopatrzeniowej. Z powyższego wynika *prima facie*, że zasady określone w art. 15a ustawy zaopatrzeniowej nie mogą mieć zastosowania do wnioskodawcy, który pozostawał w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r. Jednak,

jak trafnie przyjął Sąd pierwszej instancji, należało dokonać wykładni systemowej i funkcjonalnej zwrotu „emerytura policyjna została obliczona według zasad określonych w art. 15a lub art. 15d lub art. 18e ustawy zaopatrzeniowej”, zawartego w art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej, który określa zakres stosowania wyjątku od zasady pobierania jednego świadczenia, wyznaczonej przez powyższy przepis w ust. 1, zgodnie z poglądami wyrażonymi w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z 24 stycznia 2019 r., I UK 426/17 (OSNP 2019, nr 9, poz. 114), wydanym na tle analogicznej regulacji zawartej w ustawie z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin.

Organ rentowy zaskarżył powyższy wyrok skargą kasacyjną w całości, zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie: art. 2 ust. 2 i art. 95 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej przez błędną wykładnię i uznanie, iż zasadne jest przyznanie wnioskodawcy prawa do wypłaty zawieszonego świadczenia emerytalnego z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Znak [...]), pomimo że wnioskodawca, który wstąpił do służby policyjnej przed dniem 2 stycznia 1999 r., legitymuje się okresami ubezpieczenia, okresami pełnienia służby, oraz ma przyznane prawo do świadczenia z Zakładu Emerytalno-Rentowego MSWiA (znak [...]), które pobiera, podczas gdy prawidłowa wykładnia wymienionych przepisów prowadzi do wniosków przeciwnych, tj. do stwierdzenia, iż wobec faktu pobierania świadczenia emerytalnego ze stosunku służby zachodzi zbieg prawa do dwóch świadczeń, z których wypłaca się tylko jedno świadczenie (wyższe lub wybrane przez wnioskodawcę), tym samym świadczenie emerytalne z FUS powinno być zawieszone.

Organ rentowy wniósł o wydanie orzeczenie reformatoryjnego, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i skierowanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd Apelacyjny we Wrocławiu oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna organu rentowego okazała się uzasadniona w stopniu uprawniającym Sąd Najwyższy do wydania orzeczenia reformatoryjnego, co prowadziło w ostatecznym rozrachunku do oddalenia odwołania wnioskodawcy od

decyzji organu rentowego. Zaskarżony wyrok ora poprzedzający go wyrok Sadu pierwszej instancji opierały się na wykładni przepisów ustawy emerytalnej i zaopatrzeniowej przyjętej w sprawie I UK 426/17. Od wykładni tej Sąd Najwyższy odstąpił w uchwale siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 15 grudnia 2021 r., III UZP 7/21 (OSNP 2022 Nr 6, poz. 58). W kolejnych orzeczeniach Sąd Najwyższy podtrzymał zaprezentowaną wykładnię (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 19 lipca 2022 r., III USK 502/21, LEX nr 3482066 i 21 czerwca 2023 r., III USK 235/22, LEX nr 3571903 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z 13 kwietnia 2023 r., II USKP 214/21, LEX nr 3578807 oraz 12 lipca 2023 r., II USKP 18/22, LEX nr 3580375).

Zgodnie z powołaną uchwałą ubezpieczonemu, który pozostawał w zawodowej służbie wojskowej przed dniem 2 stycznia 1999 r. i pobiera emeryturę wojskową wynoszącą 75% podstawy jej wymiaru obliczoną bez uwzględnienia okresów składkowych i nieskładkowych, z tytułu których jest uprawniony również do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wypłaca się jedno z tych świadczeń - wyższe lub wybrane przez niego (art. 95 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej w związku z art. 7 ustawy zaopatrzeniowej). W uzasadnieniu tej uchwały Sąd Najwyższy wyjaśnił, że brzmienie art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej powinno być dekodowane - z uwagi na jego treść - nie tylko za pomocą językowych metod interpretacyjnych, ale również wymagane jest sięgnięcie do reguł pozajęzykowych. Z tego względu zwrot „z wyjątkiem przypadku, gdy emerytura wojskowa (...) została obliczona według zasad określonych w art. 15a albo 18e ustawy (zaopatrzeniowej)” daje podstawę do przyjęcia, że ów wyjątek należy interpretować nie tylko przedmiotowo, to znaczy wyłącznie przez pryzmat zasad obliczania emerytury wojskowej wynikających z art. 15a albo 18e ustawy zaopatrzeniowej, ale także podmiotowo, co oznacza konieczność wzięcia pod uwagę adresatów tych przepisów. To dla nich ustawodawca wprowadził bowiem (na przyszłość) możliwość równoczesnego pobierania emerytury wojskowej i emerytury powszechnej, odbierając im równocześnie prawo do wzrostu emerytury wojskowej z tytułu doliczenia stażu "cywilnego" i pozostawiając jednak taką samą możliwość (prawo wyboru) także dla żołnierzy powołanych do służby przed dniem 2 stycznia 1999 r., po spełnieniu (poczynając od dnia 1 stycznia 2025 r.) przesłanek określonych w art. 18i ustawy zaopatrzeniowej.

Analogicznie należy traktować zbieg emerytury policyjnej z emeryturą powszechną, skoro wnioskodawca rozpoczął służbę przed 1999 r. a wysokość jego świadczenia z systemu mundurowego została obliczona według takich samych zasad, jak emerytura wojskowa, co do której wypowiedział się Sąd Najwyższy w powołanej wyżej uchwale. Dokonana w niej wykładnia art. 95 ustawy emerytalnej wyjaśnia przyczyny, dla których nie można zaakceptować stanowiska Sądu drugiej instancji, zgodnie z którym wnioskodawca ma prawo do równoczesnego pobierania dwóch świadczeń emerytalnych. Prawo do pobierania dwóch świadczeń przysługuje tylko w przypadku obliczenia emerytury na zasadach określonych w art. 15a oraz art. 18 ustawy zaopatrzeniowej, a w sprawie chodziło o emeryturę policyjną obliczoną na podstawie art. 15 ustawy zaopatrzeniowej.

W powołanej uchwale Sąd Najwyższy przyjął zapatrywanie, że dyferencjacja uprawnień żołnierzy – a zatem także policjantów - w zakresie prawa do wypłaty świadczeń emerytalnych w zbiegu jest uprawniona z tego powodu, że dwie grupy „mundurowych” (powołani do służby przed i po 1 stycznia 1999 r.) były objęte w okresie odbywania tej służby różnymi systemami emerytalnymi. Wprowadzenie od dnia 1 stycznia 1999 r. systemu „zdefiniowanej składki” w miejsce systemu „zdefiniowanego świadczenia” i związane z tym istotne różnice w zakresie unormowania sposobu opłacania składek na powszechne ubezpieczenie społeczne przez powołanych do służby do dnia 1 stycznia 1999 r., jak i po tym dniu, nie może zaś pozostać bez znaczenia dla ustalania zakresu podmiotów, którym przysługuje równe traktowanie. Może ona bowiem zostać uznana za istotną cechę różniącą te podmioty. Taką cechą może być też zróżnicowanie ze względu na zachowaną w stosunku do jednej tylko grupy żołnierzy (przynajmniej potencjalną) możliwość zwiększenia emerytury wojskowej przez doliczenie do wysługi emerytalnej „stażu cywilnego”.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji, uwzględniając wniosek organu rentowego o wydanie orzeczenia reformatoryjnego.

[SOP]

(r.g.)

